

EESTI RAHVASTIKUSTATISTIKA ÜHTLUSARVUTUSTE PROGRAMM

Eesti rahvastiku andmepanga hoidmine ja täiendamine
1.01.2001 — 31.12.2001 (leping 1-11/52)

ARUANNE

Lepingu objekti — Eesti Rahvastiku Andmepanga (ERA) — eesmärk on ajas ja ruumis võrreldava Eesti rahvastikuandmestiku koondamine, kirjeldamine ning säilitamine elektrooniliseks kasutamiseks valmisoleval kujul. ERA on algatatud eesti rahvastikuteadlaste ühistööna ja teda haldab Eesti Kõrgkoolidevaheline Demouuringute Keskus. Korrastatud andmestik on aluseks riigistatistiliste tööde, teadusanalüüsi ja muu ühiskonnatarviliku väljundi ettevalmistamisel, samuti kesksmate rahvusvaheliste päringute tagamiseks usaldusväärse rahvastikuteabega. Viimatinimetatud vajadus järjest suureneb seoses Eesti astumisega Euroopa Liitu ning Euroopa rahvastikustatistika ühtlustusprogrammi ellukutsumisega.

Andmepank sisaldab agregeeritud rahvastikuandmeid toetudes alljärgnevatele põhimõtetele: (1) andmepank koondab rahvastiku-alast teavet kõigist kolmest peamisest andmeallikast (loendus-, sündmus- ja küsitlusstatistika); (2) andmepank hõlmab korrastatud ja võrreldavaid aegridu, vaid erijuhtudel sisaldub ka muud teavet; (3) andmepank sisaldab rahvastikunäitajaid, mis on arvutatud rahvusvaheliselt soovitatava meetoodika alusel; (4) peamiseks andmeüksuseks, kus iganes võimalik olemasolevaid andmepiiranguid arvestades, on omavalitsus, kui stohhastilisuskriteeriumi järgimine või representatiivsusnorm ei nõua teisiti.

Käesoleva aruandeaasta lepingu raames on teostatud töid kahes peamises suunas, vastavalt sisukirjeldusele ja kalenderplaanile: (1) ERA hoidmine ja metodoloogiline kindlustamine ning (2) ERA täiendamine, Eesti Rahvastikustatistika Ühtlusarvutuste Programmi raames saadud tulemustega. Samuti on ERA kasutatud riigistatistiliste tööde ja rahvusvaheliste päringute tagamiseks, kooskõlas lepete ja pöördumistega. Tõsiselt on arvesse võetud projekti pikemaajaliste sihtide kindlustamist.

(1) Esimesel põhisuunal on tegemist pidevtööga, millel pole perioodiliselt fikseeritavat tulemust; tööde edukus väljendub võimaluses ERA kasutada. Metodoloogilise kindlustamise osas on aruandeaastal olnud mõneti suurem rõhk XX sajandi Eesti isikudokumentidele, eelkõige neile, mis fikseerivad rahvastikusündmusi ning kust pärinevad olulised isikutunnused. Võrreldavuse kindlustamisel on teistest olulisemad olnud konsultatsioonid Euroopa Observatooriumiga, kes aruandeaastast esindab nii Euroopa Rahvastikukomitee kui Eurostati rahvastikustatistilist korraldust. Teisalt on, kooskõlas Euroopa Rahvastikukomiteega, antud abi ja konsultatsioone (nõ töökorras, mitmeid kordi) Lõuna-Kaukaasia riikidele (Gruusia, Aserbaidjan, Armeenia), algas rakendus Makedoonias. Aruandeperioodil on pidevalt jätkunud ERA tutvustamine.

(2) ERA on täiendatud, suuremaid lisandusi nimetades, Ida-Virumaa ja Põlvamaa rahvastikusündmuste aegridadega 1965-1990:

sünd
surm (mehed, naised)
abiellumine
lahutus

imikusurm (poisid, tüdrukud)
surnultsünd
sisseränne
väljaränne

ning 1989 aasta (26 tabelit) ja 1979 aasta loenduse uustöötusega. Samuti on lisatud 1959 ja 1970 aasta loendused võrreldavad andmetabelid.

ERA rakendustest väärivad teiste hulgas esiletõstmist põhjaliku sünniandmestiku (sünnijärjestusjaotused) ning asjaomaste sünnijärjestuskordajate viimine teaduskäibesse: koostöös US Statistikaameti ja Euroopa Rahvastikuobservatooriumiga on teisendatud perioodnäitajad kohortnäitajateks, tulemused on ette kantud sh IUSSP XXIV koondkonverentsil. Koostöö andmestiku osas hõlmas EN Rahvastikukomitee, Eurostati, rahvuslike demograafiainsituutide asjaomaseid üksusi. Siseriigiliselt on koostöös Siseministeeriumiga, vastavalt pöördumisele, antud mitmelaadilist tuge välismaalaste tööandmestiku loomiseks.

Tööde teostamisel on peamiseks tarkvara programmpakettideks *SPSS-Windows*, versioonid 6.1 ja 10.0 ja *Lotus*, versioonid 4.01 ja 5.0 (Windows). Täiendavalt on kasutatud kujundusel (ja hoitud trükivalmis) programmi *Wysiwyg* ning tekstitöötlusel paketti *Word* (Windows), versioonid 6.0 ja 2000. Teostatud arvutus- ja kujundustööde infotehnoloogiline maht oli kokku 103 Gb, Eesti Rahvastiku Andmepanka lülitatud andmestiku kogumaht on 485 Mb. Täiustatud on tehnilist töökeskkonda, mitmelaadselt täienes metodoloogiliste, isikudokumentide ja statistiliste materjalide kogu. Eesti Rahvastikustatistika Ühtlusarvutuste Programmi raames teostatud arvutuste maht on teadaolevalt ületanud aastast-aastasse algselt plaanitu, seetõttu on ka asjakohaste andmete lülitamine ERAsse nõudnud hoopis rohkem aega ja vahendeid. Siiski, ERA paindlik struktuur võimaldas aruandeaastal kõigi töödega õigeaegselt ja lisaraha juurde taotlemata hakkama saada.